

ЂАКОВИЦА

Град и у новије време индустријско место у равници реке Јереника (средњовековног Рибника) у југозападном делу Метохије. Јаков, мало познати феудалац и господар Ђаковице био је војвода и вазал Вука Бранковића (?-1398). Сачуван је његов новац са натписом „Иаков“, чији се примерци налазе у Народном музеју у Београду, Музеју Косова у Приштини и у приватним збиркама. Седам оригиналних примерака нађено је 1928. у селу Малом Бонинцу, а потом је десетак примерака нађено 1965. на Новом Брду. По њему је Ђаковица добила име, које се среће у српским, турским и италијанским историјским изворима. У турском опширном попису из 1485. уписана је као „село Ђаковица“, са 67 домаћинстава, међу којима је било и домаћинство „попа сина Вукашина“. Сва лична имена обвезника у том попису су српска, осим два која су могуће албанског порекла: „Крагуј син Масара и Ђон син Геге“. У ризници манастира Дечана налази се једно велико звоно са натписом на грчком језику из 1458, пореклом из Ђаковице. Турски путописци и географи Хаџи Калфа (умро 1657) и Евлија Челебија, из средине 17.в., помињу „Јаковичсе“, са 2000 кућа и 300 дућана. На карти „Краљевство Србије“ Млечанина Ђакома Кантелија да Вињоле из 1689. уписана је као „Јакова“. У берату султана Махмуда I којим 1735. потврђује избор Патријарха Арсенија IV Јовановића под његову јурисдикцију, између осталих побројаних области, убележена је и „Јакова са око-

међу
текли
пре-
з. по-
ђако-
њено
ица,
у се-
изва-



ЂАКОВИЦА, Црква Усијења Пресвете Богородице
[Од 2011.г. женски општежитељни манастир, метох манастира Дечана]

тине
бе се
Ру-
селу
за-
де-
из
а на
тока
рба.
еф-
477.
ин-
сно
ан
ра-
зе:

лином“. У Девичком катастиху од 1766. до 1787. уписани су више пута приложници Срби из Ђаковице. Међу њима 1776. „писаше Ђаковци кујунције две оке мас(ла)“, а неки „Муса Ђаковик 20 гроша“. Игуман манастира Дечана Данил Паштројевић приложио је 1770. ђаковичкој цркви, „метоху Дечана“, *Служабник* из 15-16.в. „сију свету божествену книгу литургију“, која је била 1904. пренесена у Народну библиотеку у Београду где је 6. априла 1941. изгорела. Неки „иереи Георгије жител ђаковачки“ приложио је 1799. манастиру Хиландару књигу *Лесџивицу*. Немачки путописац и лекар др Ј. Милер записао је 1838. свакако преувеличане податке да је у Ђаковци затекао 17.000 Арбанаса, 3.800 Срба и 180 Турака. А. Гиљфердинг, руски историчар и конзул у Сарајеву, забележио је приликом посете Ђаковци 1858. у њој 3.500 муслимана, 60 српских и 70 католичких кућа. Јован Цвијић је 1900. записао 4.000 муслимана и 70-130 српских кућа.

У Ђаковци је од 16.в., од доба обновљене Пећке Патријаршије, постојала српска црква као метох манастира Дечана. Није искључено да је она и раније постојала, можда и у време првог турског пописа из 1485. када је у селу уписан и свештеник, син Вукашинов. Ми данас немамо о њој других, осим писаних, трагова. Свакако да се налазила негде у *Српској махали* која се вековима тако звала, све до 1945. када јој је дато званично име: Улица Емина Дуракуа. У једној књизи Дечанске ризнице сачуван је попис књига које су се 1834. налазиле тамо: „Што има у Ђаковачкој цркви имјеније: два Пентикостара – едан русијски, едан србски; едан



Триод постни русијски; два Пролога русијска; едно Чудесо светог Богородици; едан Апостол русијски; едан Требник русијски велики; едан Минеј празнички; едан Минеј општи; едан Псалтир мали; едан Часослов; едан Соборник србски; два Осмогласника – едан русијски, едан србски”.

Ђаковички Срби су имали и свог плаћеног „учитеља по па Петра да учи децу и погодба на годину гроша 500 да му се плати оцеком (одсеком) и добри платци есу Х(а)ци Сима и Станко Коцобаша, месеца августа 14. (дан) 1840 лето”. Биће да је то исти онај „неки Петар Маиловић учитељ Ђаковички који 10. октоврија 1830 лета написа” (преписа) песму о Св. Ђорђу која је ушла у „Разговор угодни народа словинскога” Андрије Качића-Миошића штампан 1801. Није јасно како је овај ђаковички учитељ у доба када су ови крајеви били одсечени од читавог света дошао до Качићеве поеме. Но с друге стране, то казује о његовом родољубивом настојању да иде у корак са књижевним достигнућима на језику свога рода. Његови преписи су остали сачувани код ђаковичких Срба до наших дана.

1. Данашња српска црква Успјења Богородице у Ђаковици налази се у дворишту Српске улице (бр. 6). То је мала приземна правоугаона грађевина, величине 8 x 5 м, споља и изнутра премалтерисана. Југозападни угао цркве је горњим делом озидан у стилу оријенталног сталактитског украсног испуста. У дворишту цркве је зграда црквеног конака која представља леп примерак старе градске приземне куће 19. в. Ту је и звоник подигнут у најновије време. Црква има вредну збирку икона и црквених предмета и сасуда из 18. и 19. в. на којима су бројни записи и натписи значајни за проучавање језика Српског народа овог краја. Међу иконама се својом уметничком вредношћу издваја окована икона Успјења Богородице из 17. в. [Црква је срушена у Појрому 2004. г. а потом обновљена и претворена у манастир].

2. Нова српска црква – Симоен-косијурница, маузолеј, била је саграђена 1936-1940. на северном крају Српске улице. То је био монументални храм са пет кубета грађен на тада савремени начин, уз употребу бетона и цигле. У њеним криптама било је предвиђено да се на вечни починак сахрани 400 ковчежића са костима изгинулих, побијених и смрзлих у овом крају бораца српске и црногорске војске у ратовима 1912-1918. На торњу високом 18 м било је предвиђено да осим звона буде и велики часовник. На жалост, априлски рат 1941. спречио је њено довршење и освећење. За време окупације и вештачке творевине „Велике Албаније”, делегација Албанаца са тадашњим градоначелником, дочекавши са помпом италијанске окупаторе, тражила је 1941. од италијанског команданта Ђаковице дозволу да поруши нову српску цркву. Он им се захвалио на оданости, али и ставио до знања: „Ми нисмо дошли да рушимо цркве и споменике, него то оставите за решавање после мировне конференције када ћете имати одрешене руке да радите шта хоћете”. Тако је за све време окупације српска црква остала нетакнута. После ослобођења, тачније на дан Св. Саве 1949. године (27. јануара), месне власти су почеле са рушењем нове српске цркве. Рушење је обављено динамитом уз стручну помоћ рудара оближњег рудника хрома Деве. Удовици свештеника (Луке Булатовића) који је био сахрањен поред цркве власти нису дозволиле да пренесе кости свог супруга у градско гробље. Друга Српкиња Ђаковчанка је пред црквом на почетку рушења плънула у лице тадашњег ђаковичког руководица, Србина, који је отпочео рушење. На месту где је била српска црква подигнут је мали парк са спомеником чије три велике бронзане фигуре треба да симболизују братство и јединство народа овог

Црквени сѐоменици

краја, рад словеначког вајара Лојзета Долинара. У парку су потом постављене и бисте Емина Дуракуа и Зеф Љуша Маркуа. Преко поравнатих темеља цркве засађен је парк, а од њених цигала саграђени су јавни клозети у Ђаковици. [Године 1999. подигнута је нова *црква Св. Тројице*, са кубетом и два звоника, али је исте године прво демолирана па затим минирана и на крају булдожерима разорена и материјал од ње сасвим уклоњен. – *Види даље сѐр. 972*].

ТЕПЕКАРЕ (Република)